

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative
(răspunderea disciplinară a judecătorilor și inspecția judiciară)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat de Ministerul Justiției. În procesul de elaborare a versiunii inițiale a proiectului au fost luate în considerație propunerile prezentate de Consiliul Superior al Magistraturii (în continuare - CSM) prin scrisoarea nr. 790 din 25 martie 2022.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.

Unul din obiectivele trasate de Guvern constă în îmbunătățirea mecanismului de răspundere disciplinară a judecătorilor și a activității Inspecției judiciare. Or, atât aplicarea în practică a reglementărilor din acest domeniu, cât și rezultatele studiilor de cercetare au evidențiat un șir de aspecte ce necesită îmbunătățire.

Promovarea acestei reforme constituie una din prioritățile Guvernului Republicii Moldova, fiind prevăzută la *acțiunea nr. 3.7.1. din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 235/2021*: „Eficientizarea mecanismelor privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și a activității Inspecției Judiciare”.

Reforma dată reprezintă o acțiune din „*Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană*”, aprobat de Comisia Națională pentru Integrare Europeană, la 4 august 2022.

Din perspectiva **reformării activității Inspecției Judiciare**, prezentul proiect urmărește reglementarea:

- drepturilor, obligațiilor, garanțiilor inspectorilor-judecători;
- revocării mandatului;
- alte aspecte de consolidare a capacităților, inclusiv evaluarea performanțelor inspectorilor-judecători.

Din perspectiva **răspunderii disciplinare a judecătorilor**, proiectul urmărește modificarea cadrului legal în partea ce ține de:

- asigurarea clarității și previzibilității criteriilor care constituie abateri disciplinare;
- simplificarea procedurii de examinare a abaterilor disciplinar;
- simplificarea procedurii de examinare a contestărilor sancțiunilor disciplinare aplicate;
- extinderea situațiilor în care supleanții vin la ședința Colegiului disciplinar.

La elaborarea proiectului s-a ținut cont de recomandările autorilor următoarelor studii:

- „Cartea Albă a Justiției: Recomandări pentru o justiție independentă și integră”, autori: Institutul pentru Politici și Reforme Europene și Grupul de experți în domeniul justiției, august 2021;

- Documentul Tehnic: „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, autori: Cristi DANILEȚ și Filipe Cesar MARQUES, august 2021¹;
- Documentul analitic: „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor”, autor: Cristi DANILEȚ, 2020.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul legii prevede modificarea următoarelor acte normative:

- Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
- Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii;
- Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

Prezentul proiect propune intervenții în actele normative enumerate supra prin prisma următoarelor aspecte:

- a) activitatea Inspekției Judiciare și mecanismul de responsabilizare a inspectorilor-judecători;
- b) lista abaterilor disciplinare ale judecătorilor;
- c) procedura disciplinară în privința judecătorilor.

MODIFICAREA LEGII nr. 544/1995 CU PRIVIRE LA STATUTUL JUDECĂTORULUI

Completarea **alin. (2) din art. 24¹** este în conexiune cu modificarea adusă art. 7¹ alin. (3) din Legea nr. 947/1996 cu privire la CSM, potrivit căreia la funcția de inspector-judecător vor putea candida și judecătorii în funcție. În acest context, este necesară reglementarea temeiului de detașare pentru acești judecători, similar celor care candidează la funcțiile de membru în colegiile CSM-ului.

Actualmente prevederile **lit. g⁴) din alin. (1) art. 25** condiționează aplicarea temeiurilor de drept de eliberare din funcție a judecătorului de existența „actului de constatare rămas definitiv”. Considerăm acest fapt inadmisibil, or, în cazul apariției uneia din incompatibilitățile prevăzute la art. 8 alin. (1), judecătorul ar trebui fie de bună-voie să demisioneze, fie să fie eliberat de drept din funcție.

MODIFICĂRI LA LEGEA nr. 947/1996 CU PRIVIRE LA CSM

Condițiile de accedere în funcția de inspector-judecător

Art. 7¹ alin. (3) din Legea nr. 947/1996 reglementează condițiile de accedere în funcția de inspector-judecător. Una din aceste condiții constă în neexercitarea de către candidat a funcției de judecător pe parcursul ultimilor 3 ani.

Se propune excluderea acestei condiții, deoarece în mod practic s-a demonstrat că inspectorii-judecători, desemnați din rândul avocaților, profesorilor nu rezistă la volumul mare de lucru, nu cunosc în suficientă măsură detaliile și

¹ Cristi Danileț și Filipe Cesar Marques, Document Tehnic: „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, august 2021, disponibil la <https://rm.coe.int/eccd-aac-mld-tp6-judicial-inspection-ro-/1680a43574>

specificul activității judecătorilor și se eliberează din funcție după câteva luni de activitate.

Această modificare este recomandată și de autorii Studiului „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, potrivit cărora:

„Cu privire la calificarea inspectorului, este evident că orice procedură care este de competența Inspekției Judiciare presupune o anumită pregătire a inspectorului. Acesta trebuie să fie un specialist, iar judecătorii sau foștii judecători sunt cei mai indicați. O persoană venită din afară, fie ea chiar avocat sau profesor, poate comite greșeli care să determine anularea sau încetarea procedurilor. Credem că este destul de dificil pentru foștii avocați să inspecteze judecători sau să verifice managementul instanțelor, procedurile interne și modul de aplicare a legii fiind greu de cunoscut chiar de judecătorii înșiși. Inspectorii aflați acum în funcție nu au beneficiat de o instruire specială, ci s-au autoinstruit.”

Abaterile disciplinare ale inspectorilor-judecători, răspunderea și sancțiunile aplicate acestora

Actualmente, procedura disciplinară prevăzută pentru inspectorii-judecători este prevăzută în Capitolul IV din Regulamentul privind organizarea, competența și modul de funcționare a Inspekției Judiciare, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 506/24 din 13 noiembrie 2018.

Răspunderea disciplinară ține de statutul și garanțiile funcției. Potrivit anexei la Legea nr.199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, inspectorii-judecători exercită o funcție de demnitate publică. Respectiv, raporturile ce decurg din exercitarea funcției de demnitate publică trebuie reflectate la nivel de cadru primar, prin lege.

Evidențiem că și autorii Studiului „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne” au recomandat reglementarea la nivel de lege a aspectelor ce țin de răspunderea disciplinară a inspectorilor-judecători.

În context, se propune completarea Legii nr. 947/1996 cu un **articol nou – art. 7³**, în care vor fi reglementate aspectele ce țin de răspunderea disciplinară a inspectorului-judecător.

Mecanismul de evaluare a activității inspectorului-judecător

Se propune completarea **art. 7¹** din *Legea nr. 947/1996* cu **două alineate noi (3¹) și (3²)** care vor reglementa modalitatea de evaluare a activității inspectorilor-judecători.

Inspectorii-judecători exercită funcții de demnitate publică, fiind numiți în funcție pe un termen de 6 ani de către CSM. Pentru a asigura un nivel înalt al profesionalismului, activitatea acestora urmează a fi evaluată periodic de organul care i-a numit în funcție. Datorită acestei evaluări va fi posibilă excluderea din Inspekția Judiciară (în continuare – IJ) a persoanelor care exercită cu rea-credință funcția și admit încălcări disciplinare.

În context, menționăm că CSM a elaborat deja proiectul Regulamentului privind criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a inspectorilor-judecători, ce urmează a fi definitivat și aprobat de CSM.

Competența IJ de a se autosesiza și reglementarea activității IJ

Unul din scopurile efectuării controalelor la instanțele judecătorești este și identificarea aspectelor ce țin de respectarea sau nerespectarea de către judecători a normelor ce țin de răspunderea disciplinară a judecătorilor, precum și a normelor Codului deontologic (pct. 3 din Regulamentul cu privire la volumul, metodele, temeiurile și procedura de verificare a activității organizatorice a instanțelor judecătorești la îndeplinirea justiției, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 239/9 din 12 martie 2013).

Din articolul 19 alin. (1) lit. d) al *Legii nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor* rezultă faptul că IJ se poate autosesiza în urma controalelor efectuate în condițiile prevăzute de art. 7² al *Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*, precum și în cazul recepționării raportului privind rezultatele evaluării integrității instituționale, întocmit de către Centrul National Anticorupție.

Cu toate acestea, în articolul care reglementează competențele IJ actualmente nu este prevăzută expres și clar competența acesteia de a se autosesiza în baza altor temeiuri decât controalele efectuate (de exemplu, investigațiile jurnalistice), fapt care generează interpretări eronate și contestări ale unor acțiuni ale inspectorilor-judecători. În vederea excluderii confuziilor existente, **se propune completarea art. 7¹ alin. (6) lit. b¹)** din *Legea nr. 947/1996* cu competența menționată supra.

Intervenția de la **art. 7 alin. (2)** din *Legea nr. 947/1996* are drept scop „reanimarea” temeiului juridic pentru existența Regulamentului privind organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției Judiciare, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 506/24 din 13 noiembrie 2018.

Anterior, într-o versiune mai veche a legii menționate, care datează din 1 martie 2012, art. 7 alin. (3) avea următorul conținut: „Organizarea, competența și modul de funcționare a inspecției judiciare sunt stabilite prin prezenta lege și prin regulamentul aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii.” Ulterior însă, după republicarea *Legii cu privire la CSM* (în temeiul *Legii nr. 153/2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative*) articolul 7 a fost expus într-o redacție nouă, iar temeiul respectiv nu s-a regăsit nici în alineatul care reglementează aprobarea de către CSM a regulamentelor organelor specializate ale acestuia și nici în alt articol din legea respectivă.

Crearea unui secretariat pentru IJ

Odată cu instituirea în cadrul Colegiului disciplinar (în continuare - CD) a completelor de examinare a contestațiilor, volumul de lucru în cadrul IJ a crescut considerabil. Actualmente asistență tehnică, organizatorică și administrativă a activității IJ este asigurată de către personalul din Secretariatul CSM. Conform informației prezentate în Studiul „Inspecția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”, la momentul efectuării

acestui, doar o persoană asigura lucrările de secretariat ale Inspecției Judiciare, dar ea nu făcea parte din schema de personal a Inspecției, ci aparținea celei ale CSM.

Subliniem faptul că supraîncărcarea angajaților din cadrul Secretariatului CSM cu sarcini suplimentare nu contribuie în nici un mod la eficientizarea activității IJ și nici a CSM-ului.

Drept urmare, a devenit necesară crearea în cadrul Secretariatului CSM a unei subdiviziuni distincte, care se va ocupa anume de asistarea inspectorilor-judecători și a CD în activitatea lor zilnică. Menționăm că în prezent, în Secretariatul CSM deja sunt angajați care au aceste sarcini, doar că aceștia exercită și alte sarcini în paralel, ceea ce le îngreunează activitatea. Considerăm că crearea unei subdiviziuni cu atribuții doar în domeniul procedurii disciplinare va eficientiza activitatea IJ și a CD.

În acest sens, este necesară **completarea art. 7¹ din Legea nr. 947/1996 cu alineatul (6¹).**

Uniformizarea procedurii de eliberare din funcție a judecătorilor

Recent a intrat în vigoare *Legea nr. 246/2022 pentru modificarea unor acte normative*, unul dintre obiectivele căreia a fost modificarea procedurii de eliberare din funcție a judecătorilor. Dacă pînă la intrarea în vigoare a legii respective, eliberarea din funcție a judecătorilor se efectua prin decret prezidențial, atunci începînd cu data de 26 august 2022 acest lucru se efectuează prin hotărîre a CSM.

Remarcăm că la etapa de amendare în Parlament a proiectului Legii nr. 246/2022, au fost omise prevederile unor articole. Drept urmare, ar rezulta că în cazul eliberării din funcție a judecătorului pe temei disciplinar, eliberarea din funcție ar trebui efectuată prin decret prezidențial.

Subliniem faptul că divergențele astfel apărute împiedică realizarea obiectivelor pentru care a fost elaborată *Legea nr. 246/2022* (ajustarea cadrului normativ la amendamentele constituționale din *Legea nr. 120/2021* pentru modificarea Constituției Republicii Moldova).

În contextul obiectivului prezentului proiect de lege de a simplifica procedura disciplinară, se propune **modificarea art. 4 alin. (3) lit. c) și art. 20 alin. (4)**, astfel încît eliberarea din funcție a judecătorilor pentru comiterea unor abateri disciplinare să se efectueze prin hotărîre a CSM.

MODIFICĂRI LA LEGEA nr. 178/2014 CU PRIVIRE LA RĂSPUNDEREA DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR

Lista abaterilor disciplinare ale judecătorilor

Se propune abrogarea abaterii disciplinare prevăzute la **art. 4 alin. (1) lit. c): „c) acțiunile judecătorului în procesul de înfăptuire a justiției care fac dovada incompetenței profesionale grave și evidente”**.

Evaluarea și aprecierea profesionalismului unui judecător este un subiect ce ține de competența Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor (în continuare – Colegiul de evaluare), reglementată de *Legea nr. 154/2012 privind*

selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și nu de competența Colegiului disciplinar.

De regulă, în sesizarea depusă, autorul acesteia se referă la un caz/hotărîre concretă. Remarcăm, prin prisma acestei abateri disciplinare, că incompetența unui judecător nu poate fi apreciată doar prin analiza unei singure hotărîri a judecătorului vizat. Or, procedura de apreciere a profesionalismului presupune aprecierea judecătorului în baza unui cumul de criterii, destul de detaliate, aprobate de CSM.²

În studiul „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor” de asemenea, a fost remarcat faptul că existența acestei abateri disciplinare este inutilă, căci faptele care s-ar putea încadra aici se regăsesc în conținutul celorlalte abateri.

Modificările propuse pentru **art.4 alin. (1) lit. g)** au drept scop excluderea din text a unei atribuții specifice pentru grefieri/asistenți judecătorești („și de transmitere a copiilor acestora participanților la proces” , precum și eliminarea de sub incidența acestei litere a încălcărilor ușoare/minore.

Modificarea **art. 4 alin. (1) lit. i)** rezultă din criticile și recomandările aduse de autorul studiului „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor”:

„Aceasta este cea mai confuză și discutabilă abatere disciplinară: reglementarea se referă la tipul normelor încălcate (imperative) sau se referă la locul și timpul încălcării (în procesul judiciar)? Spunem asta pentru că normele care trebuie respectate de judecător se află și în codurile de procedură, și în alte legi. [...]”

Astfel, se propune concretizarea caracterului intenționat al încălcării normelor imperative și condiționarea aplicării sancțiunii respective de faptul dacă a fost sau nu afectată imaginea justiției și drepturile participanților la proces.

Expunerea în redacție nouă a **art. 4 alin. (1) lit. l)** are ca scop reglementarea expresă a incompatibilităților și interdicțiilor, încălcarea cărora poate fi sancționată, precum și excluderea din textul legii a „restricțiilor de serviciu”. Or, legislația ce reglementează sistemul judecătoresc nu operează cu asemenea noțiune și nici nu o definește.

Prescripția tragerii la răspundere disciplinară

Actualmente, termenul general de prescripție pentru tragerea la răspundere disciplinară a judecătorului este de 2 ani. Acest termen este unul relativ scurt, mai ales în raport cu mai mulți factori care creează riscul împlinirii termenului de prescripție înainte de a trage persoana la răspundere disciplinară:

- actuala procedură disciplinară, care s-a dovedit a fi una anevoioasă;
- volumul mare de lucru al inspectorilor-judecători;
- lipsa unui secretariat dedicat activității IJ.

² Regulamentul CSM cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor, link: https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/2018/Regulament_criterii_evaluare_modificat.pdf

Pentru a limita riscul nesanționării disciplinare a persoanelor vinovate, din cauza împlinirii termenului de prescripție, se propune **modificarea art. 5** în sensul majorării termenului respectiv de la 2 la 5 ani.

Menționăm că necesitatea de a majora termenul de prescripție a fost sesizată și de autorii studiului „Inspekția Judiciară din Republica Moldova - analiză și propuneri privind legislația și practicile interne”.

Cu titlu de exemplu prezentăm practica altor state la acest subiect.

În **Lituania** procedura disciplinară contra unui judecător nu poate fi pornită dacă de la comiterea încălcării au trecut 3 ani.

În **Italia**, procedura disciplinară de inițiază în termen de un an de la sesizarea privind abaterea disciplinară. Suplimentar acestui termen de un an, procurorul general timp de doi ani de la începerea procedurii, trebuie să formuleze cererile concludente, iar în termen de încă doi ani de la cerere, Secția disciplinară a CSM din Italia trebuie să ia o decizie. Legea prevede, de asemenea, că procedura disciplinară nu poate fi deschisă dacă au trecut zece ani de la săvârșirea faptei.

Legislația **Bulgariei** prevede faptul că procedurile disciplinare vor fi inițiate în termen de șase luni de la descoperirea faptei și trei ani de la comiterea acesteia. În **Croația**, articolul 24 din Legea privind Consiliul Judiciar de Stat, prevede că procedura disciplinară începe la șase luni de la descoperirea faptei presupuse și cel târziu la doi ani de la comiterea faptei.

În **Polonia**, procedura disciplinară împotriva unui judecător nu poate fi deschisă după trei ani de la data săvârșirii infracțiunii. De asemenea, sancțiunea disciplinară poate fi aplicată numai în termen de cinci ani de la săvârșirea infracțiunii. În cazul în care dosarul disciplinar nu este clasat în termen de trei ani, instanța se pronunță asupra faptei abaterii disciplinare și încetează procedura.

Sancțiunile disciplinare aplicabile judecătorilor

Actualmente, pentru judecători sunt stabilite următoarele sancțiuni disciplinare: avertismentul, mustrarea, reducerea salariului și eliberarea din funcția de judecător.

Cu toate că **Legea nr. 178/2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor** este o lege specială în raport cu *Codul muncii nr. 154/2003*, totuși anume *Codul* rămâne a fi actul normativ care stabilește nivelul minim al drepturilor și garanțiilor de muncă (art. 11 alin. (1) din *Codul muncii*).

Art. 206 alin. (3) Codul muncii prevede expres faptul că se interzice aplicarea amenzilor și altor sancțiuni pecuniare pentru încălcarea disciplinei de muncă.

Drept urmare, este necesară aducerea în concordanță a prevederilor *Legii nr. 178/2014* cu prevederile *Codului muncii* și anume prin excluderea sancțiunii de reducere a salariului.

În context se propune **abrogarea art. 6 alin. (1) litera c) și alin. (5), precum și modificarea art. 7 alin. (4)** din *Legea nr. 178/2014* care reglementează sancțiunea respectivă.

De asemenea, proiectul prevede completarea art. 7 alin. (2) cu detalii referitor la circumstanțele personale de care trebuie să se țină cont în procesul de

individualizare a pedepsei, precum lipsa personalului de specialitate, volumul de lucru al judecătorului, condițiile de muncă etc.

Statutul membrilor Colegiului disciplinar

Se propune completarea **art. 11 alin. (1) cu lit. f)**. Astfel va fi statuat un temei nou de încetare a mandatului de membru al CD – nerespectarea caracterului confidențial al actelor și informațiilor recepționate pentru examinare.

La **art. 11 alin. (2)** propunem modificarea procedurii de revocare membrului CD. Potrivit prevederilor în vigoare, mandatul membrului colegiului poate fi revocat prin hotărâre motivată a colegiului disciplinar, adoptată cu votul a 2/3 din numărul total al membrilor.

Rezultatele studiilor efectuate la acest aspect au demonstrat că procedura stabilită actualmente de lege este neefectivă. Astfel, se propune o procedură mai simplificată, conform căreia revocarea se va face de CSM prin hotărâre motivată, în baza raportului întocmit de un membru al CSM.

Prin *Legea nr. 246/2022* a fost modificată componența CD, numărul membrilor acestuia fiind redus de la 9 la 7. Drept urmare, a fost redus și numărul membrilor care reprezintă societatea civilă de la 4 la 3. În context, urmează a fi ajustat și **art. 10 alin. (3)**, pentru că sintagma „inclusiv 4 membri supleanți” creează confuzii, reprezentând de fapt o reminiscență a situației anterioare când pentru CD se selectau 4 membri din societatea civilă. Prin proiect se propune o formulare mai generală, evitându-se indicarea expresă a numărului de supleanți.

Modificări referitoare la sesizarea cu privire la abaterea disciplinară și privind procedura verificării acesteia

Prevederile legale în vigoare nu reglementează ce acțiuni urmează să întreprindă inspectorul-judecător în cazul în care din sesizare rezultă mai multe fapte/acțiuni ale judecătorului/judecătorilor, dintre care unele se confirmă, iar altele nu se adevăresc. Drept urmare a completării **art. 19 cu alin. (3¹)**, acest neajuns va fi înlăturat și va fi creat temeiul juridic pentru a avea posibilitate de a da soluții separate pe fiecare „capăt de acuzare”.

Prima completare propusă pentru **art. 19 alin. (4)** este necesară în contextul în care prevederile actuale nu reglementează acțiunile IJ situația în care autorul sesizării renunță la pretențiile expuse în sesizare.

Ca efect al celei de-a doua completări propuse pentru art. 19 alin. (4), IJ, la fel ca și CD va putea decide asupra oportunității începerii/desfășurării unei proceduri disciplinare în cazul în care sesizarea a fost revocată, dar există un interes public ce ar afecta prestigiul justiției.

Actualmente legea nu prevede obligativitatea de a indica informația despre reprezentantul persoanei ce depune sesizarea în conținutul sesizării. În vederea excluderii acestei lacune, se propune completarea **art. 20 alin. (1) lit. a)**.

De asemenea, se propune completarea **art. 20 alin. (2)** cu un temei nou pentru declararea sesizării drept inadmisibilă – **lit. d)** dacă aceasta a fost depusă

de o persoană care nu invocă un interes legitim atunci când legea prevede obligativitatea unui astfel de interes.

Suplimentar, pentru o mai bună percepție a conținutului se propune o nouă redacție acestui alineat, asigurându-se structurarea temeiurilor de inadmisibilitate prin enumerare.

În contextul substituirii în alin. (2) din art. 20 a noțiunii de „sesizare vădit neîntemeiată” cu „sesizare inadmisibilă”, este necesară ajustarea terminologiei în art. 23 alin. (1¹) și art. 28 alin. (3) lit. b).

Completarea propusă pentru **art. 22** este una de ordin tehnic, de concretizare și are drept scop evitarea interpretărilor eronate ale articolului vizat.

Completările propuse pentru **art. 23 alin. (1)** au drept scop reducerea duratei etapei de verificare a sesizării. Or, termenul actual de 20 de zile, care poate fi prelungit cu încă 15 zile pare a fi unul exagerat de mare, mai ales că cea mai mare parte a acțiunilor ce trebuie întreprinse de inspectorul-judecător pentru întocmirea dosarului cauzei disciplinare au loc la etapa cercetării disciplinare.

Drept urmare, se propune ca verificarea sesizării să aibă loc în cel mult 10 zile lucrătoare, care ar putea fi prelungete cu încă 5 zile lucrătoare. Prin concretizarea faptului că zilele respective sunt lucrătoare, nu doar că se vor evita interpretările eronate, ci și se va îmbunătăți procesul de lucru al IJ. Menționăm că, în practică, au fost întâlnite deficiențe la acest aspect în cazul declarării prin hotărâre de Guvern a zilelor de odihnă suplimentare pentru că anume în aceste perioade, din cauza volumului mare de lucru este imposibil de respectat termenul de 15 zile, care se interpretează ca fiind calendaristice.

Art. 23 alin. (2²) se completează în vederea reglementării posibilității de a prelungi termenul de verificare prealabilă a sesizării. Aceste propuneri sunt necesare din motiv că, dacă la expirarea termenului de 15 zile, după redistribuirea sesizării, noul raportor nu va dispune de timp suficient pentru examinarea sesizării, acest fapt va afecta calitatea procedurii disciplinare.

Completarea **art. 26 alin. (1)** este necesară, deoarece actualmente legislația nu reglementează expres faptul încetării procedurii în cazul specificat în alineatul respectiv, deși este necesar.

Este necesară completarea **art. 28 alin. (3) lit. b)** cu încă un temei de respingere a contestației și, anume – respingerea acesteia ca fiind tardivă. Acest temei va fi aplicabil în situația în care contestația respectivă va fi depusă după expirarea termenului de depunere a acesteia.

Se propune completarea **art. 28 cu alin. (4)**, care va reglementa expres faptul că după restituirea dosarului la IJ, acesta nu va putea fi repartizat inspectorului care l-a examinat anterior. Necesitatea acestei completări derivă din faptul că în practică au existat cazuri când completul de contestații de 3 ori a remis cauza

aceluiași inspector-judecător, care de fiecare dată considera sesizarea neîntemeiată. Astfel, este necesar de a redistribui sesizarea către alt inspector, or, inspectorul precedent și-a format și expus deja opinia asupra sesizării, pe care e dificil să și-o schimbe.

Modificări referitoare la etapa examinării cauzelor disciplinare de Colegiul disciplinar

În prezent, în procesul de examinare a unei cauze disciplinare în fața CD este chemată și persoana/autoritatea care a formulat sesizarea la IJ. Autorii studiului „Inspekția judiciară din Republica Moldova. Analiză și propuneri privind legislația și practicile interne” au expus opinia, potrivit căreia:

„[...] atunci când este vorba de un justițiabil nemulțumit de un act sau o măsură luată de judecător într-un proces, prezența justițiabilului în cadrul procedurii de judecată disciplinară nu ar trebui permisă [...]. Contactul dintre judecătorul unei pricini și oricare dintre părți nu poate avea loc în afara sălii de judecată, nici măcar dacă este vorba de o procedură disciplinară. În afara procesului de judecată, judecătorul nu are de ce să își justifice măsurile sau dispozițiile în fața unei persoane pe care o judecă. Prin urmare, rolul acestui justițiabil în procedura disciplinară ar trebui să se limiteze doar la sesizarea adresată Inspecției Judiciare, după care acest din urmă organism să exercite acțiunea disciplinară cu privire la judecătorul cercetat: să facă verificări, să facă cercetare, să sesizeze Colegiul disciplinar, să conteste soluția Colegiului la CSM, să atace soluția CSM la instanțele judecătorești.”

Astfel, se impune distribuirea rolurilor în procedura disciplinară: IJ reprezintă acuzarea în procesul disciplinar, judecătorul este apărarea, iar CD este „instanța disciplinară”. Iar pentru a exclude contactul judecătorului cu partea în procesul judecat de acesta (subiectul sesizării), este necesară modificarea **art. 25 alin. (2) lit. b), art. 31 alin. (1)-(3) și (5), art. 32 alin. (3)**.

Menționăm că această soluție este aplicabilă și în **România**, unde contactul dintre judecătorul unei pricini și oricare dintre părți nu poate avea loc în afara sălii de judecată, nici măcar dacă este vorba de o procedură disciplinară.

Referitor la **art. 32 alin. (2)**, precizăm că actualmente acesta prevede că „[m]embrul colegiului desemnat raportor sau oricare membru al colegiului disciplinar poate solicita inspecției judiciare efectuarea unor verificări suplimentare și/sau colectarea unor documente sau probe noi, în cazul în care informațiile din dosarul cauzei nu sînt complete.”.

Remarcăm că acest „drept” al membrului raportor/altui membru al Colegiului disciplinar apare la etapa pregătirii dosarului pentru examinare. Dacă e să examinăm art. 32 alin. (2) în raport cu art. 34 alin. (5), conform căruia „cauza disciplinară se examinează doar în limitele raportului inspecției judiciare”, atunci se evidențiază o neconcordanță între aceste două norme. Or, rezultă că un membru al Colegiului disciplinar are posibilitate de a influența conținutul raportului prezentat de inspectorul-judecător, fapt care îl considerăm incorect.

Aceste prevederi au fost criticate și în studiul „Răspunderea disciplinară a judecătorilor în Republica Moldova. Evaluarea legislației și a practicilor”:

„[...] Oricum, această reglementare este anacronică: pe de o parte, în faza de pregătire a dosarului pentru examinare doar judecătorul raportor are acces la dosar, care

i-a fost trimis în mod aleatoriu; pe de altă parte, instrumentarea dosarului de către Colegiu trebuie să fie rodul colaborării dintre membri și deliberării cu privire la probe, ele nu pot fi administrate individual! Orice probă trebuie propusă și aprobată în cadrul procesual, după punerea în discuție părților, nu pot fi dispuse în procedura administrativă de fiecare membru din Colegiu. În fine, un alt argument este cel tras din art. 34 alin. (5) din Legea nr. 178: cauza disciplinară se examinează doar în limitele raportului Inspecției judiciare, care deja face referire la faptele stabilite și probele luate în considerare în timpul fazei desfășurate în fața Inspecției judiciare. Nu vedem cum s-ar mai aplica art. 34 alin. (5) dacă înainte de a începe ședința în fața Colegiului disciplinar s-ar ordona verificări suplimentare și probe noi.”

Drept urmare, pentru a păstra imparțialitatea Colegiului disciplinar, proiectul propune **excluderea alin. (2) din art. 32.**

Referitor la opțiunile ce le are CD după examinarea cauzei disciplinare, se propune completarea **art. 36 alin. (1) lit. e)**, cu un temei nou de încetare a procedurii disciplinare - sesizarea nu întrunește condițiile de formă și de conținut, reglementate în art. 19 și 20 al aceleiași legi.

Bineînțeles că inspectorul-judecător, la etapa verificării sesizării, are obligația de a verifica respectarea condițiilor de formă și conținut. Cu toate acestea, admitem că niște circumstanțe precum volumul mare de muncă și oboseala ar putea avea un efect negativ. Astfel, considerăm necesar de a-i da și CD posibilitate de a înceta procesul disciplinar, în cazul în care neajunsurile sesizării se depistează la o etapă mai avansată.

Includerea în **art. 36 a unui nou alin. (1²)** are drept scop reglementarea modului de stabilire a sancțiunii disciplinare în cazul unui concurs de abateri disciplinare. Soluția propusă este aplicarea celei mai severe sancțiuni disciplinare stabilite pentru una din abaterile disciplinare comise.

Se propune completarea **art. 39 alin. (3)**, astfel încât și IJ să fie anunțată despre data, ora și locul examinării contestației. Or, contestația vizează un dosar disciplinar la care IJ a fost parte și este firesc ca aceasta să participe și la examinarea contestației, mai ales în cazul în care însăși IJ ar putea fi autor al contestației respective.

Modificarea art. 40 alin. (1) are drept scop modificarea nivelului instanței care va examina contestațiile depuse împotriva Hotărârii CSM referitoare la cauza disciplinară. Astfel, va fi simplificată procedura de contestare, aceasta urmînd a fi examinată de Curtea Supremă de Justiție.

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea proiectului nu vor fi necesare cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat. În context, reiterăm că proiectul prevede crearea unei subdiviziuni în cadrul Secretariatului CSM, însă fără afectarea efectivului-limită a acestuia. Deci, subdiviziunea va fi creată din contul efectivului existent, cu restructurarea internă a Secretariatului.

5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

Se propune proiectul de lege să intre în vigoare peste 2 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Acest termen este necesar pentru ca CSM să-și aducă cadrul său normativ în concordanță cu noile prevederi legislative.

Astfel, dacă până la data intrării în vigoare a legii, vor fi ajustate și regulamentele CSM, acest fapt va avea impact pozitiv asupra procesului de implementare a legii.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, a fost plasat *Anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului Legii pentru modificarea unor acte normative (răspunderea disciplinară a judecătorilor și activitatea Inspecției judiciare)*, care poate fi accesat la următorul link: <https://www.justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-proiectului-legii-privind-modificarea-unor-3>.

Secretar de stat

/Semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU